

آفات مهم پسته و مدیریت آنها

مریم نباتی فیروزآبادی

علل سیاه شدن میوه های تازه تشکیل شده و نابالغ پسته (داغوی پسته)

➤ در اوایل دوره رشد میوه پسته (از مرحله تشکیل میوه تا سخت شدن پوست استخوانی) عوامل متعددی سبب اضمحلال و سیاه شدن میوه های تازه تشکیل شده و نابالغ پسته و در نهایت خشکیدگی و ریزش آنها میگردند، که در اصطلاح باغداران پسته استان کرمان به آن **داغوی پسته** می گویند.

الف- آفات مهم پسته: سن ها و سنک ها، پروانه های میوه خوار، چوب خوار، پوست خوار (کراش)، هلیوتیس و برگخوار (رائو)، انواع شپشکها (بویژه شپشک واوی و تنه ای)، کنه اریوفید، زنبورهای مغز خوار سیاه و طلائی، پسیل معمولی (شیره خشک)، زنجره معمولی (شیره تر)، تریپس ها، سوسک سرشاخه خوار (سوسکو)، سوسک طوقه و ریشه درختان پسته (کاپنودیسی) و سوسک شاخک بلند پسته.

👉 **ب- بیماریهای مهم پسته:** بیماری گموز (پوسیدگی طوقه و ریشه پسته)، بیماری لکه برگ (آلترناریا) و نماتدهای مولد غده ریشه.

👉 **ج - عوامل تغذیه ای:** شوری بالای آب و خاک ($Ec > 12000$)، کمبود و یا زیاد بود (مسمومیت) عناصر ماکرو و میکروالمنت (عناصر پرمصرف و کم مصرف)، عدم توانائی درخت بدلیل ضعف تغذیه ای در تغذیه و تکمیل تعدادی از میوه ها در یک خوشه (نگرداندن تمام میوه ها) و در نتیجه ریزش تعدادی از میوه ها، سوختگی ناشی از مصرف مقادیر بالای حد مجاز عناصری نظیر آهن، مس و سایر عناصر غذایی و کودهای شیمیایی.

د- عوامل اقلیمی و آب و هوایی:

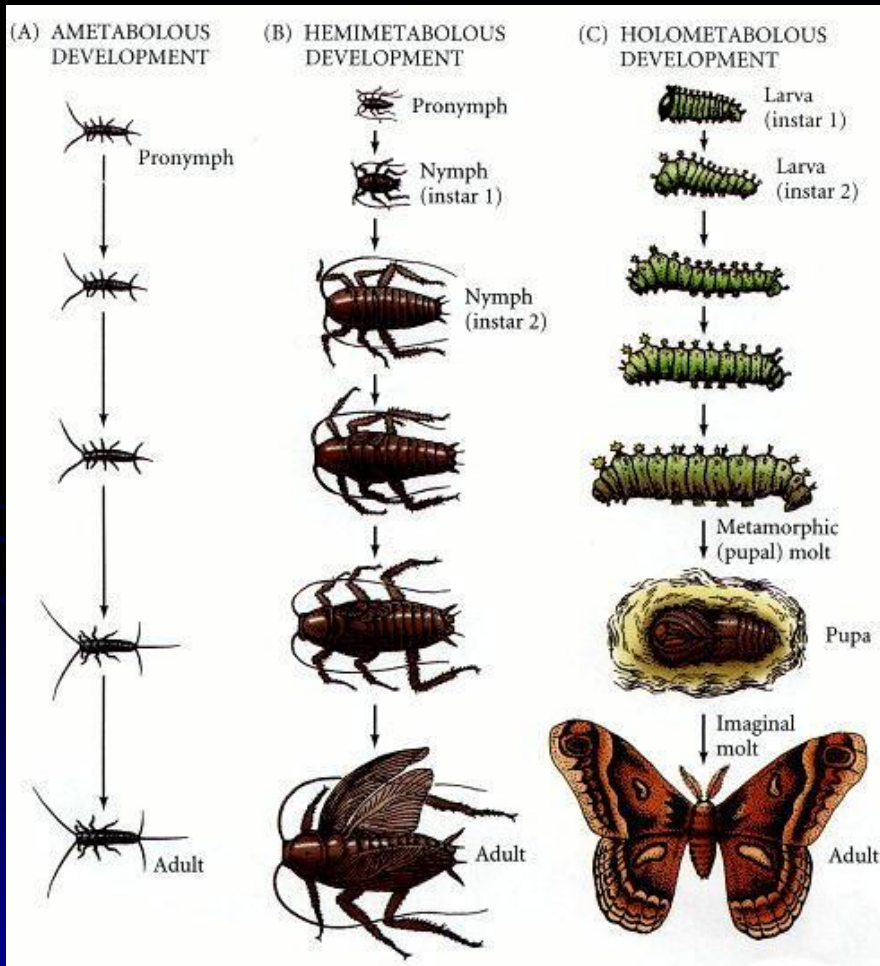
بادزدگی بهاره: باد شدید و طوفان همراه با گردوغبار و ذرات شن (شن زدگی)، آب زدگی، سرمازدگی بهاره، تگرگ، اختلاف درجه حرارت شب و روز (نوسانات دمائی)، برآورده نشدن نیاز سرمائی، باران های شدید بهاره، درجه حرارت بالا و گرمای شدید بهاره، رطوبت نسبی بالای محیط

ه- باغبانی: عدم گرده افشانی (فقدان درخت نر مناسب و یا ناهمگونی بین زمان باز شدن گل‌های نر و ماده)، گرده افشانی کاذب (گرد و غبار و بارندگی در زمان تلقیح)، ناسازگاری شدید پایه و پیوندک.

و- بیماری‌های فیزیولوژیک و عارضه های ناشناخته:

- عارضه اضمحلال پوست استخوانی، عارضه لکه تاولی (پزگو)، عارضه کشمشو، سوختگی ناشی از مصرف مقدار بیش از حد مجاز روغن های معدنی (مانند روغن ولک و سیتوویت) و سموم آفتکش.

انواع دگردیسی در حشرات

فاصله ی زمانی دو پوست

اندازی متوالی را **یک سن**

لاروی یا پورگی می گویند.

بیشتر حشرات ۵ تا ۱۰ بار پوست اندازی می کنند.

(بجز مگس های

Mayflies ۳۰ بار و ماهی

نقره ای Silverfish تا ۶۰ بار).

پسیل معمولی پسته (شیره خشک)

آفت درجه یک و کلیدی پسته در کلیه مناطق پسته کاری کشور

Common Pistachio Psylla

Agonoscena pistacia

Family: Psyllidae

➡ پراکنش وسیع و حضور همه ساله در کلیه باغهای پسته کشور

➡ قادر به ایجاد خسارت اقتصادی در تمام دوره رویش درخت.

➡ دارای قدرت تکثیر و تولید مثل سریع و فوق العاده

➡ دارای چند نسل متوالی در سال.

➡ تطابق بسیار مناسب زندگی آن با شرایط آب و هوایی مناطق

پسته کاری ایران .

➡ قدرت ایجاد مقاومت در مقابل سموم شیمیائی در مدت زمان

کوتاه .

حشره کامل پسیل معمولی پسته

حشرات کامل به طول ۱.۵

تا ۱.۸ میلیمتر، رنگ عمومی
بدن زرد روشن و دارای لکه
های کشیده به رنگ زرد و
کمی تیره تر از رنگ عمومی
بدن بر روی سر و سینه

شکم به رنگ زرد روشن و
اغلب دارای لکه های قهوه
ای رنگ کشیده

مرفولوژی (شکل شناسی) پسیل معمولی پسته

فرم زمستانگذران

➤ فرم زمستانگذران دارای جثه **درشت تر** (نر به طول ۱.۹ و ماده به طول ۱.۲ میلیمتر) و از نظر رنگ **تیره تر** و دارای تعداد زیادی **لکه های قهوه ای** بروی ناحیه سر و سینه.

فرم تابستانگذران

➤ فرم تابستانه دارای جثه **کوچک تر** (نر به طول ۱.۵ و ماده به طول ۱.۷ میلیمتر) و رنگ عمومی بدن روشن، سینه نارنجی کمرنگ و شکم سبز کم رنگ.

👉 تخم ها بیضی شکل، نوک تیز و در طرف دیگر ساقه دار که در داخل بافت برگ کاشته می شود.

👉 تخم ها در ابتدا سفید شیری و سپس به **زرد مایل به نارنجی** تغییر رنگ می دهند.

👉 تخمگذاری در پشت و روی برگ و بویژه در کنار رگبرگ میانی، روی دم خوشه ها و حتی میوه و دم میوه انجام می شود.

👉 **حشرات کامل ماده ۱ تا ۲ روز بعد از ظهور جفت گیری کرده و تخم های خود را در دسته های ۵ تا ۵۰ عددی میگذارند. در دو هفته اول تخم گذاری شدید داشته و تخم ها را عمدتاً روی سطح برگها قرار می دهند، اما روی دمبرگها، شاخه های تازه روئیده، قسمت انتهایی جوانه های متورم و سبز شده (در ابتدای بهار) و محور خوشه ها هم تخمگذاری صورت میگیرد.**

👉 **طول دوره تخمگذاری ۱۵ تا ۲۵ روز و تخم ها (بسته به شرایط آب و هوایی) پس از ۳ تا ۱۰ روز تفریخ می شوند (مهرنژاد، ۱۳۸۱).**

- دارای ۵ سن پوره گی که پوره های سنین ۱ تا ۴ به رنگ زرد مایل به نارنجی و پوره های سن ۵ دارای لکه های **قهوه ای تیره** بروی سر و سینه و جوانه های بال تیره رنگ می باشد.

👉 پس از طی شدن دوره ۵ سن پورگی (طول دوره پوره گی نسل اول ۵۰ روز و در نسلهای بعدی در حدود ۲۵ روز است)، حشرات کامل ظاهر می شوند. پسپیل پسته در شرایط آب و هوایی استان کرمان دارای ۴ تا ۵ نسل در سال می باشد و از نسل سوم به بعد نسلهای آن با یکدیگر همپوشانی زیادی دارند (مهرنژاد، ۱۳۸۱).

نحوه خسارت پسیل پسته

تغذیه پوره ها از شیره نباتی بوده و مقدار زیادی از شیره نباتی را به بیرون ترشح می کنند که اغلب برگها، سرشاخه ها و حتی سطح خاک زیر درخت را می پوشاند.

شیره مترشحه در مجاورت هوا خشک شده و به صورت گلوله های مدور و شکر مانند ریزی در می آید و به همین دلیل به آفت **شیره خشک** نیز می گویند.

👉 خسارت به محصول سال جاری:

با مکیدن شیره گیاهی درخت باعث افزایش درصد دهان بست، پوکی و نیم مغز شدن دانه پسته و کاهش اونس محصول می گردد.

👉 خسارت به محصول سال های بعد:

بدلیل تغذیه شدید سبب ضعف درخت گردیده و ریزش جوانه های زایشی و رویشی سال بعد را موجب می شود، به همین دلایل قادر است محصول ۲ سال آینده را نیز تحت تاثیر قرار دهد.

ریزش برگها در بعضی ارقام نظیر **اکبری** سریعتر از سایر ارقام بوده و بعضی از ارقام نظیر **فندق** مقاومت بیشتری داشته و دیرتر ریزش می کنند.

➤ پسیل پسته حشره ای **خشکی دوست** است و رطوبت نسبی بالا (بالا تر از ۶۵ درصد) یک فاکتور منفی در رشد و توسعه جمعیت آن محسوب می گردد.

➤ حشرات کامل فرم زمستانگذران از اواسط اسفند ظاهر شده و در اوایل فروردین از اندامهای سبز تغذیه و بروی آنها تخم گذاری می کند. عمر فرم زمستانگذران تا اوایل اردیبهشت است و در دمای 20°C بیش از ۱۰۰۰ تخم می گذارند.

➤ حشرات کامل فرم تابستانه در دمای ۲۰ تا ۳۰ درجه سانتی گراد نزدیک به ۹۰۰ تخم می گذارند (مهرنژاد، ۱۳۸۱).

زمستان گذرانی پسیل معمولی پسته

👉 زمستان گذرانی بصورت حشره کامل فرم زمستان گذران در پناهگاههای مختلف نظیر زیر پوستک تنه درختان، شکاف و روزنه دیوارها و حصارهای باغها، زیر کلوخه ها و برگهای ریخته شده و بقایای گیاهی در کف باغ و لابلای علفهای هرز بخصوص گرامینه ها، زیر خاکهای سبک سپری می گردد.

👉 اواخر اسفند و اوایل فصل بهار از پناهگاهها خارج شده و شروع به تغذیه از جوانه های متورم می نماید. پس از باز شدن جوانه ها درپشت و روی برگها تخمریزی میکند.

مبارزه و کنترل پسیل معمولی پسته

- مبارزه و کنترل پسیل پسته از دهه ۱۳۴۰ به بعد عمدتاً با استفاده از حشره کش ها بوده است و تا به حال بیش از ۷۰ نوع ماده حشره کش بطور رسمی روی این آفت آزمایش شده است (مهرنژاد، ۱۳۸۱).
- از دهه ۱۳۷۰ آزمایش اثرات جنبی سموم روی زنبور مفید پسیلافاگوس و از دهه ۱۳۸۰ بروی کفشدوزکهای پسیل خوار و بالتوری سبز نیز انجام شده است (مهرنژاد، ۱۳۸۱).

سموم مورد استفاده برای مبارزه با پسیل پسته

نام عمومی	نام تجاری	میزان مصرف در هزار لیتر آب	میزان تاثیر
استامی پراید	موسپیلان	۲۵۰ تا ۳۰۰ گرم	خوب
ایمیدا کلو پراید	کنفیدور	۴۰۰ سی سی	خوب
هگزافلومورون	کنسالت	۵۰۰ تا ۷۵۰ سی سی	خوب
تفلوبنزورون + فوزالون	دارتون	۲,۵ لیتر	متوسط
فلوفنکسورون	کاسکید	۰,۵ لیتر	متوسط
تیاکلو پراید	کالپسو (بیسکایا)	۳۰۰ سی سی	خوب
اسپیرودیكلوفن	انویدور	۳۰۰ سی سی	خوب
تیامتوکسام	آکتارا (اکیویت)	۳۰۰ سی سی	خوب
اسپیروترامات	موونتو	۵۰۰ تا ۷۵۰ سی سی	خوب

میزان تاثیر سموم مختلف بر روی دشمنان طبیعی پسیل پسته

کفشدوزک <i>Oenopia</i>		بالتوری سبز	حشره کامل زنبور پسیلافاگوس	نام تجاری حشره کش	نام عمومی حشره کش
حشره کامل	لارو				
بی خطر	خطر جزئی	بی خطر	بی خطر	کنسالت	هگزافلومورون
—	—	خطرناک (لارو سن ۱)	خطرناک	کونفیدور	ایمیدا کلو پراید
—	—	بی خطر	متوسط	دارتون	تفلوبنزورون + فوزالون
—	—	بی خطر	متوسط	کاسکید	فلوفنکسورون
بی خطر	خطر جزئی	خطرناک (لارو سنین مختلف)	متوسط	موسپیلان	استامی پراید
خطر متوسط	خطر جزئی	—	خطرناک	آکتارا	تیامتوکسام
خطر متوسط	خطر جزئی	—	متوسط	اکتیویت	تیامتوکسام
—	—	—	خطرناک	کالپسو	تیاکلو پراید
—	—	—	بی خطر	انویدور	اسپیرودیكلوفن
بی خطر	بی خطر	—	بی خطر	موتنو	اسپیروترامات

دوره حساسیت گیاه پسته به خسارت پسیل پسته

Agonoscena pistacia

												بی خطر
March April May June. July Aug. Sep. Oct. Nov. Dec. Jan. Feb.												آمادگی
بهمن دی آذر آبان مهر شهریور مرداد تیر خرداد اردیبهشت فروردین اسفند												بحرانی

مبارزه و کنترل غیر شیمیائی پسیل پسته

۱- حمایت از دشمنان طبیعی بویژه زنبورهای پارازیتوئید مرحله پوره گی نظیر زنبور پارازیتوئید پسیلافاگوس.

۲- تله های زرد چسبنده بویژه در مرحله ظهور حشرات کامل زمستان گذران (اواسط اسفند تا اواسط اردیبهشت).

۳- جمع آوری و زیر خاک کردن بقایای گیاهی در پائیز و زمستان.

۴- عدم استفاده از حشره کش های با طیف اثر گسترده (نظیر آمبوش، دسیس، فن والریت و غیره) که از مهمترین عوامل محدود کننده فعالیت مؤثر دشمنان طبیعی می باشند. چونکه حشرات مفید و دشمنان طبیعی نسبت به این نوع آفتکش ها حساستر بوده و از بین می روند.

کفشدوزک *Oenopia conglobata* عمده ترین گونه پسیل خوار

یکی از مهمترین شکارچی های پسیل معمولی پسته کفشدوزک *Oenopia conglobata* می باشد. این کفشدوزک تخم گذاری روی درختان پسته را به علف های هرز آلوده به شته ها در سطح باغ ترجیح می دهد (جلالی، ۱۳۸۰ و مهرنژاد، ۱۳۸۱). این کفشدوزک نه تنها پوره های پسیل را به پوره های شته *Aphis gossypii* (شته غالب علف های هرز باغهای پسته) ترجیح می دهد، بلکه با تغذیه از پوره های پسیل دارای نرخ ذاتی افزایش طبیعی بالاتری نیز می باشد (جلالی، ۱۳۸۰).

کفشدوزک *Oenopia conglobata contaminata* عمده ترین گونه پسیل خوار در باغهای پسته

کفشدوزکهای پسیل خوار

Adalia bipunctata و *Exochomus nigripennis*

کنه های شکاری *Abrolophus* sp.

سنهای شکارگر پسیل و سایر آفات پسته

Anthocoris sp.

Orius sp.

سایر دشمنان طبیعی آفات پسته

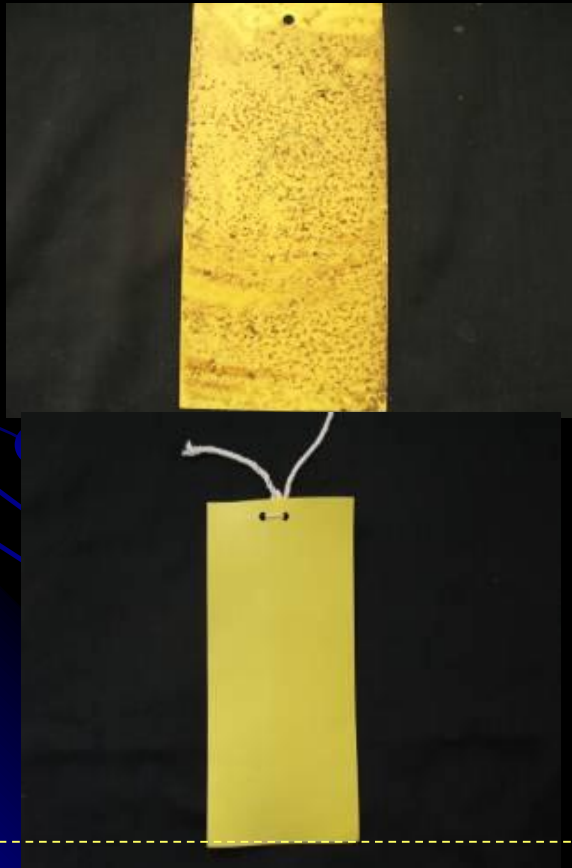

Manthis شیخک

انواع عنکبوت

تله های زرد چسبنده: این تله ها بر اساس رفتار جلب شوندگی حشرات کامل پسیل به سمت رنگ زرد به ابعاد 10×20 Cm همراه با چسب مخصوص تله (چسب خشک نشدنی) طراحی شده اند.

تله های زرد چسبنده

➤ **محاسن و کارائی:** تعداد کارت زرد روی هر درخت ۸ الی ۱۲ که به ترتیب با میانگین ۲۴.۸۷ و ۴۲.۲۰ درصد جمعیت پوره ها و ۲۶.۰۶ و ۲۶.۳۳ درصد جمعیت تخم آفت را نسبت به تیمار شاهد کاهش داده است.

➤ **معایب:** جلب زنبورهای پارازیتوئید بویره زنبور پسیلافاگوس.

زنبور پسیلافاگوس *P. pistaciae*

➤ پراکنش وسیع و فعالیت در تمام طول فصل رویش درخت پسته در اکثر مناطق پسته کاری ایران.

➤ انطباق مناسب بیولوژی و مراحل زندگی آن با پسیل و دارای پتانسیل پارازیتسم و قابلیت میزبان خواری مناسب.

➤ به همین دلایل این زنبور بعنوان یک عامل کنترل بیولوژیک موفق ارزیابی شده است .

پوره پارازите شده مومیایی بوسیله زنبور پسیلافاگوس

روشهای حمایت و حفاظت از زنبور پسیلافاگوس

👉 عملیات باغبانی :

۱- اجرای عملیات بین ردیف ها در زمستان و روی ردیف ها در بهار.

۲- عدم چرای باغ بوسیله دام

۳- عملیاتی که جمعیت زنبورهای هیپر پارازیتوئید را کاهش دهد، نظیر کنترل علفهای هرز میزبان شته ها (خارشتر، شیرین بیان، یونجه (گونه های یکساله و چند ساله)، جاروک، پنیرک، تلخه، شور، اسپند و سلمه).

روشهای حمایت و حفاظت از زنبور پسیلافاگوس

- مواقعی از سال که صدمه کمتری به این زنبور وارد می شود (فصل تابستان) و یا در باغهایی که فعالیت این زنبور کم است از حشره کشها برای کنترل پسیل پسته استفاده شود.
- در دوره **حساس** گیاه پسته به پسیل مبارزه شیمیایی انجام گردد.
- آستانه زیان اقتصادی آفت در نظر گرفته شود (در جمعیت های کم سمپاشی انجام نشود).
- برای کنترل شیمیایی پسیل پسته از سمومی که **خطر کمتری** روی این زنبور دارند، استفاده شود.

بالتوری سبز *Chrysoperla carnea*

طول بدن حشره بالغ حدود ۱۳ میلیمتر
، سبز رنگ، چشم‌ها برجسته و طلایی
رنگ، شاخک‌ها بلند و بال‌ها مشبک است.

بالتوری تخم‌های خود را برای جلوگیری از
حمله سایر شکارگرها، از جمله لاروهای که
تازه تفریخ می‌شوند، بر روی پایه‌هایی به
ارتفاع حدود ۳ میلیمتر می‌گذارد.

- لاروها به رنگ زرد متمایل به خاکستری و سوسمار مانند هستند. قطعات دهانی داسی شکل بوده که بوسیله آنها شکار را گرفته و محتویات بدن آنها را می‌مکند، لاروها پس از پایان سن سوم وارد مرحله شفیرگی می‌شوند.